

Aleksandra
Filipović

O KRILIMA I ČUDIMA

■ Laguna ■

copyright © 2019, Aleksandra Filipović
copyright © ovog izdanja, 2019, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

SADRŽAJ

PROLOG	[9]
1. KAMAŠNA ČUPA	[13]
2. TUFNE	[17]
3. PLAVUŠICA NA JAVI	[21]
4. RUTKVIČINA IDEJA	[25]
5. KAKO DA SE PRIJAVITE NA TURNIR U IGRI BUMBARIĆU-PANIĆU	[29]
6. PIJANI TVOR	[33]
7. ŠJAJ, LEPOTA I BILJKA MEŠOŽDERKA	[39]
8. NERAZMRŠIVA SITUACIJA	[43]
9. PRAVOPIŠNI REČNIK BUBLJEGA JEZIKA I KOŽARI	[49]
10. NEVIDLJIVA KRILA	[53]
11. PODMUKLI PLAN CRNOG TONIJA	[59]
12. MUŠICE BOEMI I PAUK SA SEDAM NOGU	[63]

13. PRIČA U PRIČI	[69]
14. STARAC MOŠKRANŽIKUS	[73]
15. KNJIGE	[77]
16. KAKO JE MIRKO PRIVUKAO MESEC	[81]
17. RAŠADNIK ATLASA	[85]
18. ŽELJE	[93]
19. BEŠKRAJNA BARUŠTINA	[99]
20. ŽIR, ŽIVO BLATO I DISKUS HERNIJA	[105]
21. SLAMKA SPASA	[109]
22. GNJEC-DRUM	[113]
23. O DOBRIM NAMERAMA I LOŠIM DRUMOVIMA	[117]
24. AGRIPININ KOŠTAO	[121]
25. BELA VEŠTICA	[125]
26. LJUBAZNOST JE KALAUZ	[129]
27. LJUBAV NA DESETI POGLED	[133]
28. VILINSKI PRAH I KALEJEVA KOMETA	[139]
29. ŠALJIVDŽIJA I ZELENI ČOVEČULJCI	[143]
30. RAZMAZ-ŠTEPENIŠTE	[147]

31. BUMBARŠKO KLATNO	[151]
32. OŠAM OČIJU, SEDAM NOGU I SRCE	[155]
33. UHO LAŽA HIPSTER	[159]
34. ŠTUCANJE U CE-MOLU	[165]
35. MUKA, RADOST I PLANINE	[169]
36. O ZATUŘENOJ NADI	[173]
37. POGLAVLJE KOJE ĆE RAZOĀARATI PESIMISTE	[177]
38. DEJSTVO VILINSKOG PRAHA NA PRAKTIĀNOM PRIMERU	[181]
39. VITEZ VIZANTIJSKOPLAVIH KRILA	[185]
40. KLUB LJUBITELJA ŠTREBERA	[189]
41. ZAGREVANJE ŠVETA	[193]
42. KRAJ	[197]
43. I JOŠ JEDAN - TAJNI KRAJ	[203]
O AUTORKI	[205]

PROLOG

Juče sam se sappleo o žir.

Neko bi rekao da će ga makar jedno od mojih osam očiju spaziti, ali oči su mi drevne. Ni monokl ne pomaže, sve slabije vidim.

Mrak nas najbolje uči o svetlosti, tešim se.

Učenje o svetlosti me nije sprečilo da poletim u vazduh i izvedem umetničku figuru koja bi se mogla nazvati „život mi se raspleo pred očima“.

Ipak, dobro je što sam imao bliski susret žirovske vrste. Setio sam se bajke koju želim da podelim sa vama. Istinite bajke. Mada, zar nisu sve istinite?

U trezoru Arheografskog odeljenja Narodne biblioteke u Beogradu leži metalna kutija. Prekrivena je prašinom. Odavno su svi zaboravili na nju. Ja nisam.

Pripovesti koju se spremam da ispričam bio sam svedok. Potom sam je zapisao – da ostane za nauk budućim pokolenjima. Proteći će vreme dok ne budete stigli do kraja i otkrili čudo, ali ne hitajte. Vredno vredi čekati.

Zovem se Mokranjikus. Pauk Mokranjikus. Sivo telo mi više nije mlado. Osam nožica mi drhti i svaki čas neka virtuožno odigra ulogu zaleđenog štapa – ali u um mi ne sumnjajte. Bistar je kao u pametnjakovića. Jednom davno bio sam paukotekar u prvoj Paukoteci. Više ne postoji. Odnele su je magle. Ne brinite, kasnije je niklo još stotine. Pre će se feniks izlečiti od piromanije no što će Paukoteke nestati.

Pronaći ćete ih ako se spustite na tle i zagledate se u travu. Posmatrajte bube. Čim spazite jednu užurbanu, sledite je. Ako se na putu još i spotakne zbog toga što zadubljeno gleda u nešto što drži u rukama, ne ispuštajte je iz vida. Zacelo je pošla u Paukoteku. Možda baš u moju.

Prva Paukoteka bila je izgrađena od grančica stolisnika. Za dvorište je odabrala visoki ljubičasti cvet gujine trave. Kada su dani bili bistri, kroz prozore ste mogli da vidite obode Muvljeg kraljevstva. Na istoku, pogled je sezao do Beskrajne baruštine. Ispod Paukoteke prostirale su se livade prepune cveća. Našao bi se i poneki trn. I trebalo je da se nađe – bez trnja ne bismo znali koliko je cveće dragoceno.

Paukoteka je skrivala blago. Međutim, nije bila trezor. Makar ne onaj koji se koristi za čuvanje zlata,

novca, dijamanta i ostalih besmislica. Čuvala je posve drugačije dragulje. Knjige. Hiljade knjiga bilo je raspoređeno na policama od poda do tavanice.

Sigurno znate da su arheolozi minulog leta u Beogradu pretraživali antičke rimske iskopine. Zaravan pred Kalemegdanom nekada je bila prekrivena cvetovima jarkih boja, a sada su preko nje jezdili automobili. Na tom mestu arheolozi su, sasvim slučajno, pronašli nešto za čim nisu ni tragali. Vizantijskoplavi predmet.

Nije im trebalo dugo da shvate da je tajanstveni predmet – knjiga! Manja od njihovog nokta. Otkrili su da se radi o ukoričenim delićima listova hrasta lužnjaka. Latinski naziv koji učeni ljudi vole da koriste za ovo gorostasno drvo je *quercus robur*.

Rasklopili su korice i primetili srebrnkaste otiske. Šare koje su ih podsetile na slova. Kao da je neko tanušnim nitima pisao po listovima, a potom ih premazao prozirnom srebrnkastom tvari, na taj način reči sačuvavši od zaborava. Stavili su ih pod mikroskop i potvrdili pretpostavke. Na listovima je nešto pisalo.

Međutim, nije se radilo ni o jednom jeziku koje su poznavali i bili su zbunjeni. Odmahivali su glavama i trljali brade. Vodili su duge razgovore sa kolegama iz stranih zemalja, ali ih ni oni nisu odveli bliže odgo-netanju tajne srebrnih slova.

Naposletku su morali da se slože da je otkriće nešto što nikada ranije nisu videli. Pažljivo su pohranili

U bubljem svetu, najviše se cene crvene bubamare sa crnim tufnama. Rotkvica jeste imao debelo okruglo telo kao što i priliči bubamari koja drži do sebe, ali imao je jednu falinku. Tačnije nekoliko. Fali-le su mu tufne. Nije bio od onih bubamara kojima nedostaje jedna ili dve tufne i kojima se zbog toga ponekad progleda kroz prste. Ne, Rotkvica nije imao ni jednu jedinu tufnu. Bio je potpuno crven. Otuda i njegov nesrećni nadimak.

„Uh, Čupo, pa zar nismo prethodne kosačke sezone već pričali o tome?“

Kosačka sezona u bubljem svetu označava razdoblje koje je potrebno da pauk kosac pokosi celu livadu. A budući da je poznata činjenica da na svetu ne postoje dve livade iste površine i da su se tokom istorije rađali i pomalo lenji paukovi kosci, ne čudi spoznaja da je kosačka sezona, češće no što bi trebalo, izazivala razne vremenske zabune. Vrti komarac Zomeo i zlatica Žulija umalo se nisu mimoišli i promašili sudbonosni sastanak kraj makovog cveta zbog toga što su različito računali kosačku sezonu.

„Više od svega bih želeo da imam tufne. Onda mi se ne bi rugali u školi“, uzdahnu Rotkvica.

„Rotkvice, slušaj me pažljivo“, reče Čupa. „Sa tufnama ili bez njih, uvek ćeš mi biti prijatelj. Nije bitno kako izgledaš. Mnogo je važnije ko si. A ti si divna i zanimljiva buba.“

„Hvala ti, Čupo“, prošapta Rotkvica. „Ali šta mi to вреди kada mi bumbar Crni Toni i njegova ekipa

knjigu u metalnu kutiju obloženu plavom svilom, a potom je odneli u trezor.

Kako bi se samo iznenadili da su uspeli da otkriju tajnu koja obitava u knjizi! Oni nisu, ali vi možete.

Bajka koja je pred vama strpljivo leži u trezoru Arheografskog odeljenja Narodne biblioteke u Beogradu i čeka da tajnu o krilima i čudima podelite sa svetom.

KAMAŠNA ČUPA

U noći kada je mesec ličio na pečurku žutu ježevicu, izlegao se Kamašna Čupa. Čupa je skraćeno od ser Čupotije I Jabuković od Gaja. Doduše, nije se oduvek zvao tako. Rođen je kao Čupotije Jabuković u skromnoj porodici Jabukovića. Jabukovići su vekovima živeli pod stablima divljih jabuka i imali dugu istoriju nečinjenja ničeg posebnog. Bili su skromni i posve neupadljivi, kao što uostalom i priliči dlakavim skelarima.

Sigurno se pitate, šta su, za ime cveta, dlakavi skelari?! Budite strpljivi i saznaćete. Evo naznake:

Dlakavi skelari pripadaju bićima koja prolaze kroz *metamorfozu*. „Pravopisni rečnik bubljega jezika“ navodi da reč metamorfoza označava preobažaj i vodi poreklo od trenutka kada je gusenica

nadevaju nadimke *Cvekloliki* ili *Crnica* – tufna koje nema. Mnogo bi mi bilo bolje da sam normalan, kao svi ostali.“

„Zbog čega bi želeo da budeš kao ostali?“, nastavi Čupa. „Možda ti danas ne izgleda tako, pa ipak, jednom ćeš shvatiti koliko je različitost dragocena. Samo oni koji su drugačiji menjaju svet.“

Rotkvica pogleda u prijatelja.

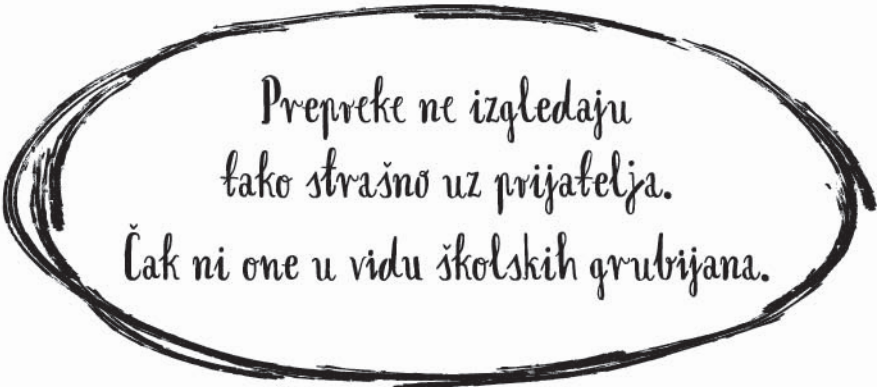
„Da, ali baš i ne mogu da razmišljam o tome dok mi je glava nabijena u kantu za otpatke.“

„Ukoliko se to dogodi ponovo, dodi, i reci mi, molim te. Naći ćemo rešenje. Uvek ću biti tu. Uspećemo da se odupremo bumbarskim nasilnicima. Zajedno smo jači!“, potapša ga Čupa.

Nešto što je ličilo na osmeh protutnja Rotkvičini licem.

Cin-cin-cin, zvonilo je za početak časa.

Bubamara i gusenica zajedno se vratiše u učionicu. Rotkvičino čelo bilo je uzdignutije nego kada je maločas izašao kroz ista vrata.

Prepreke ne izgledaju
tako strašno uz prijatelja.
Čak ni one u vidu školskih grubijana.

Metuzalem Metamorfozis prvi put primetio da su mu izrasla krila.

Kao što verovatno naslućujete po njegovom nadimku, Čupa je bio čupav. Duguljasto svetlosivo telo prekrivale su bele dlake. Pod njima se crnela sitna glava. Puzao je po zemlji, grickao lišće i nastavljao slavnu tradiciju običnosti svojih predaka. Da, sada sigurno pogađate, ovo su osobine tipične gusenice dlakavog skelara ili kako oni koji su završili visoke škole više vole da ih nazivaju – *carcharodus flocciferus*.

Čupa je imao neobičnu sklonost. Strast. Opsesiju, ako želite. Voleo je kamašne. Kamašne su one prefinjene stvari koje se obuju preko cipela i služe da noge gospode izgledaju još gospodskije.

Jednom, dok je grickao ranilist sa senfom, na um mu je pala izvanredna zamisao. Kupiće kamašne! Smatrao je da će zbog njih postati bolja osoba i brže dobiti krila.

Bio je prva gusenica sa kamašnama u varoši. Meštani su ga prozvali Kamašna Čupa. Zvali su ga tako uglavnom iz posprdnih razloga. Čupa nažalost to nije shvatao. Bio je uveren da mu i nadimak i kamašne povećavaju ugled u društvu.

Gusenica Čupotije Jabuković živeo je u ljupkoj varoši prepunoj zvončića, žalfije, verbene, hajdučke trave, crvene deteline, ivanjskog cveća, makova, kamilice, mlečike i divljeg luka. Čaršija je zvanično nosila i prikladno ljubak naziv – Čapljina trpeza.

Međutim, varošani su je retko nazivali zvaničnim imenom. Izbegavali su ga iz samo njima znanih razloga. Radije su je zvali *Hoću-neću*. Niko ne zna da li su je prozvali tako zbog istoimene biljke koje je ovde rasla u izobilju, ili pak zbog toga što je veliki procenat stanovništva patio od hronične neodlučnosti.

S proleća je celo naselje mirisalo poput parfimerije. Oni skloniji alergijama kijali su i proklinjali dan kada su se rodili baš u *Hoću-neću*.

U blizini je proticao potok. I njega su, shodno svom običaju i samouvedenoj tradiciji, stanovnici prekrstili. Zvali su ga Vilina suza, mada mu je pravo ime bilo Smrdić. Zvanični naziv mu je daleko više odgovarao.

Ruku na srce, Čupinoj palanci se, ako izuzmemo potok upitnih mirisnih osobina, nije moglo mnogo šta zameriti. Naravno, ukoliko biste, po njegovom uverenju, uspeli da zanemarite činjenicu da je bila potpuno zaostala po pitanju modnog ukusa.

Gusenica Čupotije Jabuković mnogo je voleo da mašta kraj Smrdića. Da ga je neko tada pitao o čemu razmišlja, a na svu sreću nije, najverovatnije bi mu odgovorio da razmišlja o ovome:

– Koliko je metara mačjih brkova potrebno da bi se stiglo do Meseca?

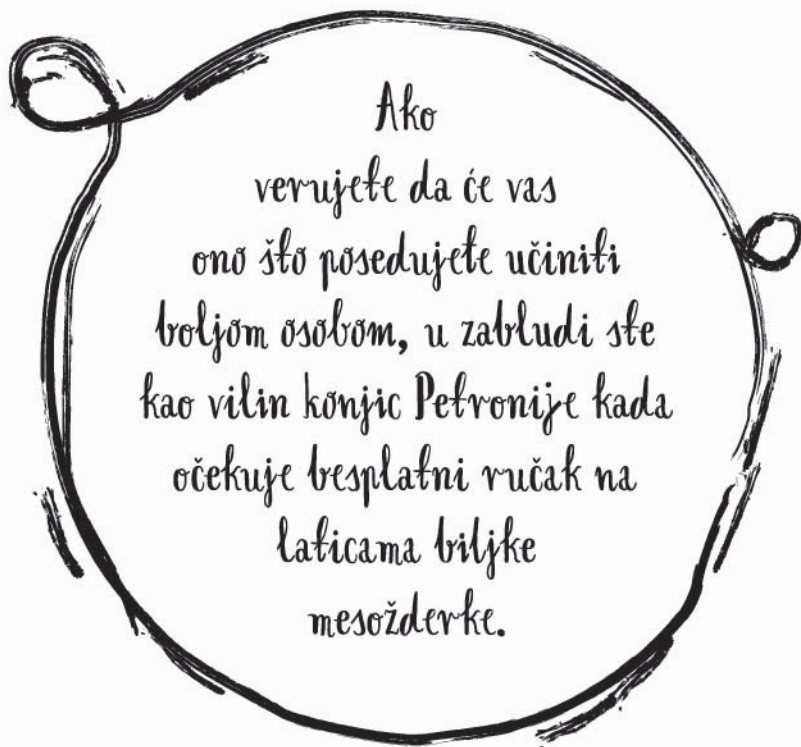
– Da li je trčuljak vranina brza hrana?

– Koliko puta *kolibri za merenje vremena* mora da zamahne krilima dok proleće ne smeni zimu sa funkcije vladajućeg godišnjeg doba?

– Da li je feniks najbolji alat za obuku vatrogasaca?

– Zbog čega ne postoji boja koja bi svakom stvoru na zemlji izgledala drugačije?

– I ko je ona leptirica vizantijskoplavih krila koju stalno sanja?!

TUFNE

Cin-cin-cin, zvono *Elegantno popunjene Cvete* označilo je početak velikog odmora u školi „Smrdibuba Petronijević“.

Gusenica Čupotije Jabuković izašao je iz učionice i seo na list stolisnika. Kroz sićušne bele cvetove probijalo se sunce. Cvetići su mirisali na limun. Čupa je uzdahnuo. Znao je da će mu za razgovor koji predstoji biti potrebno mnogo smirenosti.

„Šta želiš više od svega?“, upita čupava gusenica pokunjenu rumenu osobu koja je već sedela na listu.

Pokunjena rumena osoba bio je Rotkvica. Rotkvici ustvari to i nije bilo pravo ime. Zvao se Marijan. Buba Marijan, preciznije. Pripadao je plemenitom redu tvrdokrilaca iz drevne porodice bubamara. Bubamare ili na učenjačkom jeziku – *coccinellidae*, kao što znate, uglavnom imaju sjajna zaobljena tela sa tufnama.

PLAVOŠLIŠA NA JAVI

Časovi su se završili. Gusenica Čupotije Jabuković i buba Marijan krenuli su kućama. Sunce je klizilo nebom i već se sakrivalo iza brezove šume. Plamtelo je po obodima Čapljine trpeze. Bili su negde na polovini polja ljubičica kada su naišli na najzanosniju leptiricu od kada je cveta i veka, makar po Čupinoj slobodnoj proceni.

„Zdravo“, reče leptirica vizantijskoplavih krila.

Sedela je pod ljubičicom i čitala knjigu „Leptirica s one strane ogledala“. Od tog trenutka je „Leptirica s one strane ogledala“ postala i Čupina omiljena knjiga. Pročitao ju je osam i po puta.

„Zdravo“, reče Rotkvica.

Čupa se ukopao u mestu i nije mogao da progovori. Doživeo je nešto nalik šoku budući da ga je, kao

kada neočekivano lupite glavom o niski dovratnik, tresnulo saznanje da upravo gleda u leptiricu koja mu pohodi snove. U prvom trenutku je posmislio da ponovo sanja. A onda ga je njen glas prenuo.

„Kako se zovete?“

Gusenica Čupotije Jabuković kasnije se kleo u hiljadu biljnih pašteta da mu je Plavolisin glas tada zazvučao kao hor anđela koji je za podmazivanje glasnih žica upotrebio nektar pomešan sa živim jajima. I bio je uveren da ne preteruje.

„Ja... ja sam ovaj... kako beše... Č... Čupotije... Čupa, a ovo je R... Rotkvica.“ Čupa konačno malčice ovlada sobom. „Pardon, buba Marijan“, ispravi se pošto je primetio da ga Rotkvica gleda kao čiča Vilotije onomad tetka Zujalicu kada mu je za ručak donela čorbu od kuvanih algi, jer je u časopisu pročitala da smanjuje muvesterol.

Rotkvica nije preferirao kada ga u društvu devojaka zovu po nadimku.

„Drago mi je, ja sam Plavolisa.“

Leptirica ustade i proteže krila. Desetine plavih zvezdica prhnu i zaplesa u vazduhu. Čupi se zavrte u glavi.

„Kuda ste krenuli?“, hor anđela opet pomilova centar za sluh gusenice sa kamašnjama.

„Pa... pa... nigde.. uh... šetamo se...“, odgovori Čupa u maniru osobe koja pati od ozbiljnog slučaja zapaljenja jezika.

„Aha, pa to je lepo!“

Pravo ime joj je bilo Plavolisa III Vizantijska od Gaja. Pripadala je porodici leptira poznatoj kao vizantijski plavac ili *cyaniris semiargus*.

Zamoliću vas da na trenutak zatvorite oči i zamislite najlepšu nijansu plave boje. Jeste li? Pa, Plavolisina krila bila su sedamdeset i sedam puta plavlja od boje koju ste zamislili.

Možda vam je promakla činjenica da su leptiri plavci izuzetna stvorenja. Toliko su posebni da su jedini leptiri koji su u ortakluku sa mravima. Da, dobro ste čuli. Sa mravima! Onim prgavim malcima. Gusenice leptira im obezbeđuju hranljive materije, a zauzvrat od njih dobijaju zaštitu od parazita i grabljivaca. Stoga ne čudi činjenica što je baš jedan leptir plavac odabran da bude kralj Čupine zemlje. I to ne bilo koji plavac već, ni manje ni više, nego Plavolisin otac.

Plavolisa, od milošte zvana Plavka, pohađala je školu koja se smestila se na vrhu lavande. Rotkvica i Čupa pohađali su školu nedaleko odatle. Njihova obrazovna ustanova smestila se na vrhu smrdljivca. Stićete sliku, zar ne?

„Ajde, Čupo, moramo da krenemo!“ Rotkvici je bilo prilično dosadno.

„Z... z... zdravo, Plj... Plavka“, procedi Čupa.

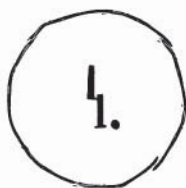
„Zdravo!“ nasmeši se leptirica.

Ono što Rotkvica nije primetio je da je njegov prijatelj upravo trajno izgubio glavu.

A bogami i srce.

Rotkvici ova leptirica nije bila ništa posebno.
Leptirica kao i sve ostale. Jedna u milion.
Čupi je bila milion u jednoj.

ROTKVIČINA IDEJA

Osvanuo je vikend. Verski praznik većine školaraca. Čupa i Rotkvice proslavljali su ga tako što su igrali klikere kraj napuštenog krtičnjaka. I pomalo se dosadivali. Sve dok Rotkvici nešto nije palo na pamet.

„Čupo, mljac. Imam ideju!“, razdra se buba Marijan, umalo se ne zagrcnuvši kuglom polena koju je žvakao.

Bubamare na svoju trpezu najradije dovode biljne vaši, ali ne i Rotkvice. On je bio vegetarijanac.

Čupa nikada nije mogao da shvati kako njegov prijatelj uspe da ubaci kliker u rupu i istovremeno jede.

„Kakvu?“

„Čuo sam, mljac, da se na stadionu kraj zdenca danas održava turnir u igri bumbariću-paniću. Hajde da se i mi prijavimo.“

„Rotkvice, od svih ideja koje si imao, ova ti je najbolja. Šta čekamo?! Trkajmo se! Ko poslednji – drekavac!“, povika Čupa.

Potom potrča kao da ga juri stampedo muva pecara pod osnovanom sumnjom da su zaražene kravljim ludilom. Bele dlake zavijoriše se na vetru.

Vuuuuuup, Rotkvice mu je proleteo pokraj glave. Prozujao hitro kao barski komarac kad ugleda kupače koji svlače hlače. Ali Čupa se nije dao. Potegao je sve kamašnine snage i sustigao buba Marijana.

Dvojica prijatelja su se stropoštala na stenu iznad stadiona u istom trenutku. Bili su čvrsto uvereni da će na toj steni ispustiti svoje bublje duše.

„Puh-huh, lepo sam ti rekao da nabaviš kamašne, možda bi i pobedio!“, nasmeja se gusenica.

„Kah-kah, video bi ti, samo da imam tufne!“

„Hajde, Rotkvice, ustani, dosta si izigravao mardrac. Idemo na stadion!“

„Bumbariću-paniću,

Pletemo se samiću,

Sami sebe zaplićemo,

Sami sebe rasplićeemo“, orilo se.

Tribine i teren bili su krcati. Kao da su se sve bube iz Čapljinine trpeze, Paukgrada, Lincurinog jarka, Đurdevkovice i ostalih okolnih mesta sjatile na turnir u igri bumbariću-paniću. Ko nije došao da navija, da se podsmeva ili da sudije naziva pogrđnim imenima, pojavio se da bi učestvovao u tradicionalnom godišnjem nadmetanju.

„Uh, nisam znao da će biti ovoliko sveta“, reče Rotkvica. Lizao je kuglu polena s izvesnom nervozom.

„Ni ja. Malo je strašno. Možda da se vratimo?“, procedi Čupa.

A onda u blizini, u ovećoj grupi buba, opazi Plavku. I odustade od ideje o odustajanju.

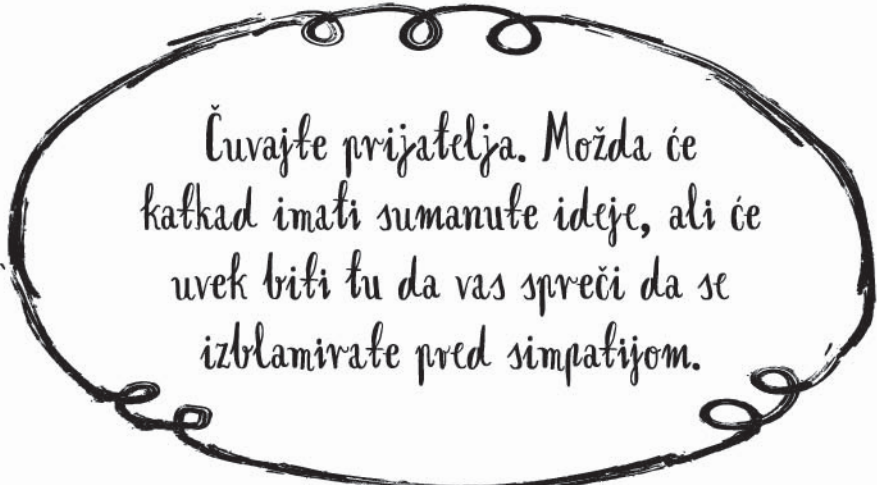
„Za ime cveta i polenovih pašteta! Koga nam je to ćorava mačka dovukla?!“, razdra se nabildovani bumbar Crni Toni kada spazi Čupu i Rotkvicu.

„Toni, ne budi grub“, zatrepta Plavolisa. Toni istog trena začuta. „Drago mi je što ste došli na turnir. Idite do prijavnice, tamo će vam dodeliti ekipu.“

Čupa se ušeprtljao onako kako se ušeprtljate samo pred nekim ko vam se mnogo dopada.

„Blj...hlj... eeehEEJ!“

Rotkvica ga uhvati za ruku i povuče pre no što je Plavolisa imala priliku da pomisli da je Čupa upravo doživeo šlog.

Čuvajte prijatelja. Možda će
kadkad imati sumanute ideje, ali će
uvek biti tu da vas spreči da se
izblamirate pred simpatijom.